

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 1. Quæ pœna scandali?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

QVÆSTIO I.

Quæ poena scandalizet?

§. 1. POENAM ingentem proponit. Nam expedit illi, *συμφέρον*, vile est, vt mola alinaria suspendatur ex collo eius, & demergatur in profundum maris potius, quam vt scandalum præbeat. Molam alinariam Syrus vocat: *Molam asini*: Mola trufatilis est maior, quæ ab asino circumagitur, sicut minor ab homine: quidam lapidem molæ inferiorem arbitrantur, quia asini instar superiorem, totumque pondus sustinet. Aterbum est autem & partitidis decretum supplicium lege Pompeia, vt in cultum insuerentur: Palæstinis in atrocibus criminibus placuit morsio. Vide Hilar. can. 8. & Ambros. Serm. 10. Non igitur his sola fides, aut fiducia, aut non imputatio salutis est, sed opus est scandala vitare, paruulos suscipere, certe cui melius est molæ alinariæ illigatum mitti in profundum, illi peccatum imputatur. Itaque hæc totidem fulmina sunt contra rigidos Lutheranos, quos tamen alii refutant, ex eodem collegio Lutherano. Vt Gregorius Maior. Nico. aus Henning. in Syriacism. Ioannes Leonardus in glad. o. versatili. Lutherani in colloquio Altenbergensi, cum illis multi etiam Calviniani sentiunt, at alii ne ferre quidem possunt, vt fidem & opera iungenda esse dicamus. Atque id firmant ex dictis Lutheri Tom. 1. Wittemb. folio 292. *Fides nisi sit sine vllis etiam minimis operibus non iustificat, immo non est fides.* & ad Gallos: *Fides ante spem & charitatem sola accipit remissionem peccatorum.* Quod si verum est, iam igitur cum malis operibus paruulos scandalizat impius, cum charitate & spe caret, est iustus. Quod idem crassius & cædus in Postilla natiuitatis profert. *Qui salutem non ex mercedis gratia, ante omnia bona opera consequitur, nunquam eam sane consequetur.* Et deinde, *Ego iustitiam habeo, & salutis summam, sine vllis operibus in Christo meo.* Et sum iam ante beatum, antequam tu venies, ita vt nec tui, nec bonorum operum vlllo modo egeam. Quæ prorsus impia sunt & Christo contraria, qui salutem cunctis abnegat, nisi qui conuersi efficiuntur, vt paruuli, conuersi autem & paruulum effici, opus bonum est.

Sola fides non sufficit.

Effici paruulum est bonum opus.

Scandalizatum cum occasio culpe offertur.

§. 2. Demergitur in profundum *ἐν τῷ πελάγῳ*, eā enim dictione mare profundum, seu profunditas significatur, sicut Oceano vastitas. Syrus hoc expressit *בְּעִמְקֵי הַיָּם* in profunditatibus, sed sita malis, vallibus. Hinc apparet futuri seculi grandiora esse supplicia, cum hoc quasi minus vile præ illis censatur, & illis redimendis suscipiendum, quemadmodum motem sectionibus & vltionibus homines redimunt.

§. 3. Scandalizare quidam pro quouis nocumeto accipiunt, nimium late. Hic enim est proprie intelligendum, cum factis, aut verbis delinquendi exemplum datur, aut occasio. Atque hoc est quod addit, *Vt mundo à scandalis*, cum faciunt scilicet offendere alios in via iustitiæ, vt à pietate & virtute desistant, & causam amittendæ innocentie adferant. Nec obstat quod scandalum opponatur beneficentie, vt Chrysost. & Theophil. docent. Nam grauissima peccandi exempla præbent, qui iniuriā afficiunt. Plus enim non modo proximo, quo ad rem nocet, qui eum circumuenit, spoliatur, pulsat, verum etiam exemplo mouet, dum vexatus, ira, indignatione, desperatione, ipse magis alienam improbitatem considerat, eamque imitatur per nefas recuperare contendit, quod per iniuriā amisit. Non de solo nocumeto sermonem esse, ea quæ connexa sunt ostendunt: Illud enim: *Vt mundo à scandalis*, de proprio scandalo dicitur. Quod vero de manu abscindenda, oculo erueno mandatur, non nisi de scandalo accipi potest. Scandalizat enim oculus, cum ille cebras peccandi licentia offert. Chrysostomus eodem modo, scandalizatum

nomine contumeliam & contemptum interpretatur, nec mirari quoniam vult, se ita interpretari, cum multi propterea, quod contempti & reprehensi sint, valde scandalizentur. Verum igitur scandalum est, & grauissimum, cum occasione peccandi accipiunt, ex quo quod ladanatur. Eiusdem vero pulcherrimam contra superbiam lege hoc loco orationem.

§. 4. Vt mundo à scandalis, prædicit. Paruulis malum illud imminere interpretatur Chrysost. Hilar. Euthym. quod verum est, si scandalum nomine, iniuriā, damnumque intelligamus. Si autem proprie dictum scandalum, magis ad mundum impium pertinet. Mundus enim pro paruulis, hoc est, iustis accipi non solet. Nec vā quod Deus minatur, de iusto umbrationibus in hoc mundo Christus usurpat. agit igitur de scandalorum auctoribus, qui plurimos turbant, perpetua enim sunt, nec passim proceces faciunt, vt non noua scandalorum materia occurrat. Minuendū sunt hoc loco infirmi, qui scandalis quorundam cunctis, veritatem ipsam deserunt, & ad aliquam sectam sese applicant, in qua tamen plura sunt scandala, imo ipsa tota secta scandalum est; Scandalorum seminatix, dum falsā & impia doctrina ad aduersum prouocat. Non deesse illis scandala docet hoc ipso loco Caluinus. *Suos, ait facile succumbere scandalis.* Ita sit vt pauci in Christi fide mediocres faciant progressus: expaui autem, qui stadium salutis ingressi sunt, vix decimus quisque ad metam indefessus contendat. Ecce in tanta turba Calvinianorum pauci mediocres faciunt in fide progressus. Ceteri ergo infideles sunt, non enim electi. Hi veron mediocres non omnes, sed vix decimus, saluantur. An ergo illi pauci fidem habebant? At perdere non potuissent, si non habebant, non sunt decem scandalis, non succubuerunt, sed perpetuo iacuerunt, fidem simulauerunt, hypocritæ fuerunt. Imo & illi, & decimarum perierunt.

§. 5. Hinc etiam facile ostenditur contra Seditarios. posse eos qui credunt à iustitia desciscere, scandalizantur enim aliquando, & peccant, non igitur certa firmitate stabant. Alioquin nulla scandala subuertere possunt si fides semel data immobilis perhibetur. Contra sententia. P. P. qui ideo cauere scandala hortantur, ne alios perdamus. Ambros. in Psalm. 118. *Caveat scandalum.* Qui pacem habet, quā omnem mentem superat, magnus est, non de pusillis istis. Ideo scandalum paruuli non debet, quia pusillorum est exagitari scandalo. Vnde & Dominus ait. *Quicumque scandalizauerit vnum de pusillis istis minimis.* Non solum pusillos, sed etiam minimos dicit: quos perturbant scandala: & ideo graui obnoxius poena est, vt legisti, quicumque perturbauerit infirmam mentis infantiam. Sicut enim grauiori dignus supplicio est, qui persuaserit criminis famulo, & incautam precipitauerit artem: ita qui inualidum & insipientem, & improvidum circumscriptis persuasionibus erroris, aut exagitationis cordis affectum. Vnde scire quam infirmus sit qui scandalizatur? Non manducabo inquit carnem, ne fratrem meum scandalizem. Quā a infirmitas & quā infantia animi, vt eum etiam esca fratris exagitet. Vnde non potest homini esse precipitium, quando etiam hinc est periculum? Et quod peius est, infirmitas huiusmodi serpit in multos. Hæc Ambrosius. Scandala autem facile illis offertur, qui facile franguntur, iniuriis, contumeliis exasperantur. Cyprianus de singularitate, monet ne aliis scandalo simus, cum de nobis adhuc dubitemus. Quamuis ergo nos nec de nostra stabilitate certum aliquid habeamus, qui sine cessatione concutimur, inter fluctus seculi perfringentes procellosos incursumus: tamen si alicui tanta fiducia sit de immobilitate propriæ infirmitatis. Saltem sollicitus reuerentem mider, ne ipse sit scandalum visibus alienis, sed terrestris. Vnde Dominus comminatur. *Vā, inquit, huic mundo ab scandalis:* Veruntamen vā homini illi, per quem scandalum venit.

Quæ

Quapropter Beza, Zanchius, alii errant cum aiunt, Electos tantum semel fide donari, fident profus amittere, Spiritum Sanctum omnino excutere, & à Christo penitus excedere non posse. Ita in Miscell. fol. 3. Arct. probl. parte. 21. pag. 901. Tigurini Apol. contra Lutherum fol. 16. Si enim electi iustitiam non amittunt, reprobi nunquam accipiant: non est scandalorum magna efficacia. Nemo enim pius deiicitur, impulsu offensionum, vili docent, ac proinde nemo credens in Christum scandal. facit, ut iustitia excidat. Quod adeo pertinaciter tuetur Franciscus Lambertus in Comment. super Lucam. pag. 258. Ut Petrum lapsum asserat non habuisse fidem, qua Soli Deo fideretur: namque eum suis viribus plurimum tribuisse & fuisse esse. Hoc tamen Christus refellit, Sacerdos sanctæ vocis oraculo: cum dicit, *Beatus es Simon Bariona, &c.*

VERSUS 7.

Va mundo à scandalis: Neceffe est enim vt veniant scandala: verumtamen va homini, per quem scandalum venit.

QVÆSTIO I.

Vnde sit scandalorum necessitas?

S. 1. Neceffe est: non est absoluta, sed hypothetica necessitas, posita mundi & Satanæ malitia; fieri & dare scandala. Nam is mali cordis est fructus, non tamen fiet impune, quod fit voluntarie & libere, licet certo eueniat. Beza; item non est necessitas à Deo, sed ab homine corruptione voluntaria. Hinc tamen male probat non iniuste puniri peccatores, etsi necessitas peccant. Si enim est necessitas agendi, non est culpa agentis; Quamuis aliqui scandalum venturum esset non propterea, qui illud fecit, culpa caret; libere enim facit, quia libere malus est, necessitas enim miseros, non malos efficit. Itaque & recentiores contra remonst. qui omnia alperius docent, iam olim arguit Bullingerus cum scripsit. Addit, neceffe est vt veniant scandala. Hoc est, quia nunquam in mundo defuerunt homines avari, luxuriosi, arrogantes, superbi, & maligni, qui perpetua spretu optimis quibusque, & summam bonorum offensione, pergant suas cupiditates persequi, & sceleris pessimis & putidissimi exaturare, ideo dico vobis: *Va mundo à scandalis.*

S. 2. Oratio Eclypsin habet. Nam forissecus aliquid ad relinquentem sententiam adscribendum est. Veluti cum dicit. Neceffe est, te febris esse obnoxium. Nam addendum est. Quandoquidem tam viuis licenter: similis locutio extat apud Paulum 1. Corin. 11. oportet hæreses esse. Hæc ex Catholicis Bullingerus hæreticus, nondum in hoc barathrum præcipitatus, vt ex diuino verbo vbique corrupto scelerum necessitatem in Deum referent, quod postea eius fecerunt, neque enim ideo scandalum venturum est, quia Christus venturum prædixit: Sed quia venturum vidit, ipse prædixit, vt obseruat Chrysostomus. Non enim quæ fieri videmus, videndo fieri cogimus, sed quia sunt in conspectu, non videre non possumus, sic diuina prouidentia omnia futura præcognoscit, & quæ suo tem-
pore euentura sunt, intuetur, quia prouidentia oculis claudere non potest. Calvinus obiectioni respondet. Cur tanta Satana laxentur, id in arcanis Dei consilij esse, de quibus nos reuerenter sentire oportet. Ex illis hoc vnum esse, quod scandalum neceffe est, mundum turbare. Miscalus etiam, necessitatem à Dei prouidentia esse concludit. dicitur autem Deum dicit scandala mittere. Sed absit

vt ille ex prouidentia sua mittat, quæ etsi esse permittat, non probat tamen. Nec arcanum, Dei consilium est, quo iubet esse, sed quo permittit, nec cum possit, impedit, dum rationali naturæ datam libertatem auferri non sustinet. Zvinglius etiam durius loquitur, quam Calvinus, & minus recte blasphemus est. Dicit quis, cur ergo eos punimus qui offendunt? Respondet Hic ergo se aperit, cur etiam fontes plectuntur, cum neceffe sit, eos esse, & prouidentia diuina tales sunt? Impie diuinæ prouidentia ascibit quod fontes sunt, non enim Deus volens iniquitatem est, nec est neceffe esse tales, sed suo arbitrio malo, quod Deus non cogit esse malum, tales sunt. Quia autem hoc arbitrium sua sponte malum est, sequuntur scandala, mali fructus, malæ arboris. Pergit vero Zvinglius. Quemadmodum diuina prouidentia Deus prouidet, culpa malum, ita & malum pena prouidet. Nam qui ordinat vt is occidat aliquem, is & ordinat, vt idem ipse etiam gladio iudicis plectatur. Et hunc in Exemplum Zvinglius ponit sue iustitiae, & in eo manifestatur gloria & voluntas Borboria Dei, vt cuncti videant eum in vas contumelia adparatum. nus. Quid Borborianus aut Manichæus aliud loqueretur? Hoc enim est Deum auctorem criminum constituere, ordinationem eius causam homicidij docere. Vt enim causa est Deus, vt gladio reus plectatur, ita causa est, vt occidat; vtrumque enim ordinat. Vtrumque ab eius prouidentia proficiscitur, vt contendit Zvinglius. Nec reus ille exemplum est diuinæ iustitiae, nec esse potest: miserabili enim necessitate diuinæ ordinationis eadem facere cogitur. Multo aliter Chrysostomus.

Sed si neceffe est, vt scandala veniant, quispiam opponet, cur mundum quasi miserum deslet, cum manum ei porrigere, atque opitulari potius oporteret? Hoc quippe prudentis Medici dominique prouidentissimi, illud cuiusvis opus esse, non iniuria potest: quid igitur ad tam impudentem linguam respondebimus? Quod scilicet nihil diligentissime illius cura par excogitari queat. Cum enim Deus sit, homo quoque propter te factus est, & serui assumpta forma extrema omnia passus, nihil quod ad se pertineret prætermisit: ceterum quoniam nihil hinc vilitatis ignauissimi homines consecuti sunt, idcirco eos deslet. Quia etiam post tot, tantaque ipsis allata remedia in morbis suis perseverarunt: Veluti si quis febricantem, cui licet peritus medicus affuerit, tamen quia eius præcepta contempsit, complorans diceret. *Va illi homini à graui agrotatione, quam per ignauiam plurimum atque plurimum auxit. Verum ibi nihil ploratus conducere potest.* Hic genus quoddam curationis est: futura mala prædicere, & deslere non penitentes, præsertim cum multi nullam quidem ex consilio, multam vero ex fletu vilitatem habuerint. Ideo va, dolentis vocem adhibuit, vt dolore suo ipsos incitaret, ac diligentiores, vigilantioresque faceret. Ad hæc benevolentiam quoque suam erga illos, & clementia magnitudinem ostendit, quia vel contra dicentes deslet. Ita non modo molestiam quandam, ex duritia aduersariorum capiebat, verum etiam & stendo & prædicendo, ad sanam eos mentem reuocare conabatur. Sed quomodo inquires id fieri potest? Nam si neceffe est, vt veniant scandala, quo pacto ea cuiare poterimus? Quia videlicet neceffe quidem est, vt scandala veniant, perire, autem non omnino neceffe est, seu si medicus quidam dixerit, si nulla medicina vteris, neceffe est, vt in hunc rursus morbum incidas: non omnino eum perire neceffe erit, qui vigilanter attendit.

Malitia ergo scandalorum causa est, & malitia libera non diuini decreti potentia. Nec tamen scandalum perire dicit eos, qui offenduntur, sed ego quia scandalum ignauia propria, non enim omnes illa præmunt, sed zantur, multi ardentiores, & perspicaciores inde exsurgunt. Diligenter inquit loco citato abs te ipso require. Nam qui mali sunt, si à se ipsis mali non sint, noli tuos seruos castigare, nec uxorem si peccat increpa, nec liberos verbera, nec amicos incusa, nec offendentibus inimicis insensus sis.

Adam. Conzen in Euang. Tom. I.

Gg

Nam